

23.02.2024

Europa efter den 24. februar – Krigens dobbelte comeback

I anledning af to året for Ruslands invasion af Ukraine. Læs Lykke Friis' analyse af EUs håndtering af krigen her.

Skrevet af

Lykke Friis

✉ lykke@thinkeuropa.dk

Hovedkonklusioner

- To år efter Vladimir Putins invasion af Ukraine kæmper EU fortsat med at finde langsigtede svar
- Helt grundlæggende står Europa i en situation, hvor forsvarspolitik er blevet katapulteret helt op på EU's dagsorden. Nu gælder det ikke om, som i månederne efter den 24. februar, at hjælpe Ukraine med at forsvare sig selv; nu gælder det også om at forsvare EU-landene i en verden med Putin og Trump.
- Her og nu gælder det om at koncentrere sig om det meste akutte, nemlig at sikre Ukraine tilstrækkelig ammunition til tredje år af krigen, fordi europæerne havde lagt krigen bag sig, er der ikke megen ammunitionsproduktion, der kan omstilles til krigsøkonomi.

Da Oxford professoren Timothy Garton Ash i efteråret sidste år gæstede København, tog han i den grad europæerne ved vingeбенet. Europa havde siden 1945 tolket begrebet "efterkrigstid" på to måder. Ikke alene betød det, at Anden Verdenskrig var slut, men også at europæerne gik ud fra, at vi var gået ind i en tid, hvor Europa helt grundlæggende havde lagt krige bag sig. Det forhold, at krigenes tid var forbi blev intet mindre end EU-samarbejdets DNA.

Det er hovedårsagen til, at EU to år efter Vladimir Putins invasion af Ukraine fortsat kæmper med at finde langsigtede svar. Ganske vist har EU holdt sammen på en måde, som det var de færreste, der troede mulig. Tag 12 sanktionspakker over for Rusland og fælles våbenleverancer til Ukraine. Eller tag at EU har genoplivet udvidelsespolitikken og har inviteret Ukraine og den for sags skyld Moldova til optagelsesforhandlinger. Men helt grundlæggende er det først i disse uger, at det for alvor er gået op for europæerne, at krig ikke kun har fået comeback i Ukraine og omegn, men faktisk også kan få det i vores egne hjemlande. Efter jul har stribevis af forsvarsministre og forsvarshefer råbt vagt i gevær. Blandt dem er også Danmarks forsvarsminister Troels Lund Poulsen, der i februar slog fast, at "det ikke kan udelukkes, at Rusland inden for en periode på tre til fem år vil teste artikel 5 og NATO's solidaritet".

Erkendelsen af at krig også kan ramme os, er ikke kun blevet styrket af, at Putin på tærsklen til treårsdagen for krigen langt fra ser ud til at have tabt. Mindst lige så afgørende er det kommende amerikanske præsidentvalg til november. Én af hovedårsagerne til, at europæerne troede, at krig var en saga blot var NATO-garantien og alliancens afskrækkelsesdoktrin. Ét angreb på én var et angreb på alle og dermed også på supermagten USA. Med en stadig mere sandsynlig sejr til Donald

Trump er det imidlertid ved at gå op for mange europæere, at musketereden (artikel 5) har mistet en stor del af sin afskrækkende effekt. For mon Putin virkelig er sikker på, at USA vil komme europæerne til undsætning i tilfælde af f.eks. et hybrid-angreb med de såkaldte grønne mænd på Narva i Estland?

I hvert fald vil man ikke kunne fortænke den russiske præsident i at tage chancen, når han lytter til udsagn, som dem Trump kom med på et valgkampsmøde i South Carolina i midten af februar. Her gentog han gamle anklager om, at europæerne ikke betaler nok til deres eget forsvar. Og præcis fordi det ikke var tilfældet, skulle de ikke regne med Trump i tilfælde af et angreb. Ja, faktisk ville han "opfordre dem [russerne] til at gøre, hvad helvede de vil". Helt grundlæggende står Europa derfor nu i en situation, hvor forsvarspolitik med ét er blevet katapulteret helt op på EU's dagsorden. Nu gælder det ikke om, som i månederne efter den 24. februar, at hjælpe Ukraine med at forsvare sig selv; nu gælder det også om at forsvare EU-landene i en verden med Putin og Trump.

Hvor uforberedte EU har været på sidstnævnte, er den akutte mangel på ammunition et nøgleeksempel på. Efter den 24. februar 2022 erkendte europæerne ikke, at tiden nu måtte være kommet til hurtigst muligt at øge produktionen af ammunition. Både for at kunne levere tilstrækkelig ammunition til Ukraine og for at kunne fylde lagrene op igen af hensyn til egen sikkerhed. For mon krigen ville vare så længe, endsige true med at påvirke europæerne selv? Resultatet er, at Ukraine i dag mangler så meget ammunition, at landet har svært ved at holde stand over for et Rusland, der for længst er omstillet til krigsøkonomi og nyder godt af import fra Nordkorea. Nye beregninger viser, at Ukraine har brug for 1,8 mio. artillerigranater om året, men p.t. kun har begrundet håb om at kunne modtage 1,3 mio. Hvis amerikanerne i lyset af valgkampen pludselig ikke opretholder deres leverancer, vil ukrainerne kun have 3.000 granater til rådighed om dagen – eller 60% af det, som militæranalytikere mener, er det absolutte minimum for, at Ukraine kan holde Rusland stangen.

Grundet den seneste udvikling ved de ukrainske frontlinjer og de amerikanske valgmøder er europæerne nu i fuld gang med et gearskifte: Hvordan kan europæisk forsvar både blive "Putin-" og "Trump-sikret"? Uden tvivl vil det være omdrejningspunktet for EU-samarbejdet i de kommende år. Lige så klart er det imidlertid, at den nye dynamik ikke kan omsættes i store beslutninger fra den ene dag til den anden. Det skyldes også, at nogle regeringschefer omkring EU-bordet, såsom Ungarns Viktor Orban og Polens Andrzej Duda, faktisk hepper på Trump som ny præsident.

Her og nu gælder det derfor om at koncentrere sig om det meste akutte, nemlig at sikre Ukraine tilstrækkelig ammunition til år 3 af krigen. Præcis fordi europæerne havde lagt krigen bag sig, er der ikke megen ammunitionsproduktion, der kan omstilles til krigsøkonomi. Europæerne må derfor i gang med det lange seje træk og løbe nye fabrikker i gang. Det kan næppe ske hurtigt uden, at europæerne beslutter sig for at købe ind og producere i fælleskab – helt som man gjorde med vaccinerne under corona-krisen. Dengang blev man også enige om at optage gæld i fællesskab for at komme ud af krisen. Også dét vil givetvis være at finde som forslag, når Kommissionen den 27. februar fremlægger samarbejdets første forsvarsindustrielle strategi.

Ikke overraskende er det imidlertid alt sammen fremtidsmusik, som ikke her og nu hjælper ukrainerne ved fronten. Uden tvivl vil EU-landene derfor i de kommende uger være tvungne til at tage andre midler i brug. Kan de næsten 60% af Europas ammunitionsproduktion, der i dag sælges til tredjelande, "omdirigeres" til Ukraine? Og kan EU, hvis amerikanerne ikke længere vil levere ammunition til Ukraine, lægge billet ind på den og sende den videre til fronten i Ukraine? Sådanne spørgsmål ville før 24. februar 2022 være forekommet som det rene science fiction. I en tid, hvor krig(ene) er tilbage på kontinentet, er det imidlertid udtryk for den nye virkelighed – eller "new normal", om man vil.